

DZIENNIK USTAW

POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ

Warszawa, dnia 28 września 1973 r.

Nr 38

TREŚĆ: Poz.:

USTAWY:

222 — z dnia 27 września 1973 r. o zmianie art. 34 Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej	425
223 — z dnia 27 września 1973 r. o zmianie Ordynacji wyborczej do rad narodowych	425
224 — z dnia 27 września 1973 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej	429
225 — z dnia 27 września 1973 r. o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin	429

OBWIESZCZENIE

226 — Prezesa Rady Ministrów z dnia 27 września 1973 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy z dnia 31 października 1957 r. — Ordynacja wyborcza do rad narodowych	431
--	-----

222

USTAWA

z dnia 27 września 1973 r.

o zmianie art. 34 Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Art. 1. Artykuł 34 Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej otrzymuje brzmienie:

„Art. 34. 1. Organami władzy państwowej w gminach, miastach, dzielnicach większych miast, powiatach i województwach są rady narodowe.

2. Organem władzy państwowej w mieście nie stanowiącym powiatu i sąsiadującej z nim gminie może być wspólna rada narodowa.

3. Rada Państwa może określić inne wypadki, w których organem władzy państwowej w dwu jednostkach podziału terytorialnego jest wspólna rada narodowa.

4. Rady narodowe wybierane są przez ludność na okres lat czterech.”

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Przewodniczący Rady Państwa: *H. Jabłoński*
Sekretarz Rady Państwa: *L. Stasiak*

223

USTAWA

z dnia 27 września 1973 r.

o zmianie Ordynacji wyborczej do rad narodowych.

Art. 1. W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 29 listopada 1972 r. o utworzeniu gmin i zmianie ustawy o radach narodowych oraz w celu dalszego pogłębienia demokracji socjalistycznej w systemie rad narodowych wprowadza się w ustawie z dnia 31 października 1957 r. — Ordynacja wyborcza do rad narodowych (Dz. U. z 1960 r. Nr 58, poz. 326, z 1963 r. Nr 57, poz. 307 oraz z 1972 r. Nr 49, poz. 312) następujące zmiany:

1) przed art. 1 dodaje się nowy artykuł w brzmieniu:
„Art. 1. 1. Wybory do rad narodowych wszystkich stopni odbywają się w oparciu o program Frontu Jedności Narodu, będącego wyrazem wspólnej patriotycznej postawy wszystkich świadomych i aktywnych obywateli wobec zasadniczych interesów narodu i państwa socjalistycznego. Kierowniczą siłą ideową Frontu Jedności Narodu stanowi Polska Zjednoczona Partia Robotnicza, a podstawę polityczną — współdziałanie Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej ze Zjednoczonym Stronnictwem Ludowym i Stronnictwem Demokratycznym.

2. W okresie przedwyborczym komitety Frontu Jedności Narodu organizują publiczne dyskusje oby-

wateli nad problemami rozwoju społeczno-gospodarczego kraju i swojego terenu.”

2) w art. 7 ust. 2 dodaje się zdanie drugie w brzmieniu:
„W gminach przepis ten odnosi się do przewodniczącego gminnej rady narodowej i jego zastępcy.”

3) w art. 10 wyrazy: „w granicach od 80 do 150” zastępuje się wyrazami: „w granicach od 100 do 180”

4) art. 11 otrzymuje brzmienie:

„Art. 11. 1. Wojewódzkie rady narodowe ustalają liczbę członków rad narodowych:

1) powiatowych — w granicach od 60 do 80,

2) miejskich w miastach stanowiących powiaty miejskie — w granicach od 60 do 100,

3) wspólnych dla miasta stanowiącego powiat i powiatu — w granicach od 70 do 120.

2. Miejskie rady narodowe ustalają liczbę członków dzielnicowych rad narodowych w granicach od 60 do 120.”

5) art. 12 otrzymuje brzmienie:

„Art. 12. Powiatowe rady narodowe ustalają liczbę członków rad narodowych:

- 1) miejskich w miastach powyżej 5.000 mieszkańców — w granicach od 30 do 70,
  - 2) miejskich w miastach do 5.000 mieszkańców oraz gminnych rad narodowych — w granicach od 20 do 50,
  - 3) wspólnych dla miasta i gminy — w granicach od 30 do 70."
- 6) art. 14 otrzymuje brzmienie:
„Art. 14. Uchwały w sprawie ustalenia liczby członków wojewódzkich (miejskich w miastach wyłączonych z województw) rad narodowych ogłasza się w Monitorze Polskim, a uchwały w sprawie ustalenia liczby członków pozostałych rad narodowych — w dziennikach urzędowych właściwych wojewódzkich rad narodowych, najpóźniej w 57 dniu przed dniem wyborów."
- 7) art. 15 otrzymuje brzmienie:
„Art. 15. 1. Radni wybierani są w okręgach wyborczych.
2. Okręg wyborczy obejmuje wyborców zamieszkałych na części obszaru działania rady narodowej. W wyborach do gminnej rady narodowej okręg wyborczy stanowi z reguły jedno sołectwo, a w uzasadnionych wypadkach kilka sołectw."
- 8) w art. 16 po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:
„1a. Liczbę radnych danej rady narodowej wybieranych w poszczególnych okręgach wyborczych ustala się odpowiednio do liczby mieszkańców objętych okręgiem wyborczym."
- 9) art. 17 ust. 2 otrzymuje brzmienie:
„2. W obwodzie głosowania utworzonym w gminie wyborcy oddają głosy na radnych gminnej, powiatowej i wojewódzkiej rady narodowej."
- 10) w art. 18 skreśla się ust. 2,
- 11) w art. 19 ust. 1 pkt 1 wyrazy: „w gromadach, w osiedlach" zastępuje się wyrazami: „w gminach",
- 12) w art. 20 ust. 1 wyrazy: „gromadzkich, osiedli" zastępuje się wyrazem: „gminnych",
- 13) w art. 21:
a) w ust. 1 pkt 2 wyrazy: „i dzielnicowe" zastępuje się wyrazami: „dzielnicowe i gminne",
b) ust. 2 otrzymuje brzmienie:
„2. Dla przeprowadzenia wyboru wspólnej rady narodowej powołuje się jedną terytorialną komisję wyborczą."
- 14) w art. 23:
a) skreśla się pkt 7,
b) w pkt 9 po wyrazach: „prezydium rady narodowej" dodaje się wyrazy: „lub naczelnika gminy",
- 15) w art. 24 pkt 5 po wyrazach: „prezydium rady narodowej" dodaje się wyrazy: „lub naczelnika gminy",
- 16) w art. 26 ust. 2 dodaje się pkt 2a w brzmieniu:
„2a) gminnej — od 3 do 6",
- 17) w art. 27 ust. 2 wyrazy: „i dzielnicowe" zastępuje się wyrazami: „dzielnicowe i gminne",
- 18) art. 28 ust. 1 otrzymuje brzmienie:
„1. Obwodowe komisje wyborcze są powoływane:
1) w gminach i w miastach do 5.000 mieszkańców — przez prezydium powiatowych rad narodowych,
2) w pozostałych miastach nie podzielonych na dzielnice — przez prezydium miejskich rad narodowych,
3) w dzielnicach miast — przez prezydium dzielnicowych rad narodowych."
- 19) w art. 33:
a) w ust. 1 pierwsze zdanie otrzymuje brzmienie:
„Prezydium miejskich lub dzielnicowych rad narodowych oraz naczelnicy gmin sporządzają w trzech egzemplarzach spisy wyborców zamieszkałych na terenie działania odpowiedniej rady narodowej",
b) skreśla się ust. 2,
c) w ust. 3 po wyrazach: „które sporządziło spis" dodaje się wyrazy: „lub naczelnik gminy",
- 20) w art. 37 skreśla się ust. 2,
- 21) art. 38 otrzymuje brzmienie:
„Art. 38. Kandydatów na radnych zgłaszają organizacje polityczne, zawodowe i spółdzielcze oraz inne masowe organizacje społeczne ludu pracującego realizujące wspólny program Frontu Jedności Narodu."
- 22) art. 39 otrzymuje brzmienie:
„Art. 39. 1. Listy kandydatów do rad narodowych poszczególnych stopni ustalają właściwe wojewódzkie, powiatowe, miejskie, dzielnicowe i gminne komitety Frontu Jedności Narodu na podstawie wniosków organizacji określonych w art. 38, po zasięgnięciu opinii wyborców na zebraniach w miejscu zamieszkania, w zakładach pracy, na zebraniach wiejskich i w jednostkach wojskowych.
2. Listy kandydatów ustala się odrębnie dla każdego okręgu wyborczego."
- 23) w art. 40:
a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:
„1. Komitet Frontu Jedności Narodu zgłasza ustalone listy kandydatów do terytorialnej komisji wyborczej, właściwej dla wyborów danej rady narodowej",
b) skreśla się ust. 2,
c) w ust. 3 skreśla się zdanie drugie,
- 24) w art. 41 ust. 1 skreśla się wyrazy: „i tylko z jednej listy",
- 25) w art. 42 skreśla się ust. 3,
- 26) art. 44 otrzymuje brzmienie:
„Art. 44. 1. Jeżeli zgłoszona lista wykazuje wady, komisja niezwłocznie wzywa komitet Frontu Jedności Narodu, który zgłosił listę, do ich usunięcia w ciągu dwóch dni.
2. Decyzję komisji, stwierdzającą wadliwość zgłoszonej listy, komitet Frontu Jedności Narodu może w ciągu dwóch dni zaskarżyć do terytorialnej komisji wyborczej wyższego stopnia, a decyzję wojewódzkiej (miejskiej w mieście wyłączonym z województwa) komisji wyborczej — do Centralnej Komisji Wyborczej. Decyzja wydana w wyniku rozpatrzenia skargi jest ostateczna."
- 27) art. 45 skreśla się,
- 28) w art. 47 ust. 1 wyrazy: „organizacji, która zgłosiła listę kandydatów" zastępuje się wyrazami: „komitetu Frontu Jedności Narodu, który zgłosił listę kandydatów",
- 29) w art. 48:
a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:
„1. Karta do głosowania wymienia nazwiska i imiona kandydatów w kolejności umieszczenia ich na liście",
b) skreśla się ust. 2,

- 30) w art. 49 po wyrazie „zarządzają” dodaje się wyrazy: „w trybie ustalonym przez Centralną Komisję Wyborczą”,
- 31) w art. 50 skreśla się ust. 2 i 3,
- 32) w art. 51 ust. 2 wyrazy: „organizacje, które w danym okręgu wyborczym zgłosiły listę kandydatów” zastępuje się wyrazami: „komitet Frontu Jedności Narodu, który w danym okręgu wyborczym zgłosił listę kandydatów”,
- 33) w art. 55 skreśla się ust. 1,
- 34) w art. 58 ust. 1 w ostatnim zdaniu wyraz: „właściwej” zastępuje się wyrazami: „lub naczelnika gminy, właściwego”,
- 35) w art. 62:
- a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:
„2. Głos uważa się za oddany na wszystkich nie skreślonych kandydatów, jeżeli ich liczba nie przewyższa liczby mandatów w okręgu. Przy większej liczbie nie skreślonych kandydatów głos uważa się za oddany na tych nie skreślonych kandydatów, których nazwiska są zamieszczone na karcie do głosowania w pierwszej kolejności.”,
- b) skreśla się ust. 3,
- 36) w art. 64:
- a) ust. 1 pkt 2 otrzymuje brzmienie:
„2) na radnych powiatowej rady narodowej — do powiatowej komisji wyborczej”,
- b) w ust. 1 dodaje się pkt 5 w brzmieniu:
„5) na radnych gminnej rady narodowej — do gminnej komisji wyborczej”,
- c) ust. 2 otrzymuje brzmienie:
„2. Oddane karty do głosowania (osobno ważne i nieważne) należy opieczetować pieczęcią komisji i wraz z drugimi egzemplarzami protokołów głosowania i spisem wyborców przesłać niezwłocznie do prezydium właściwej (miejskiej, dzielnicowej) rady narodowej lub naczelnika gminy. Prezydium rad narodowych i naczelnicy gmin przechowują te materiały do czasu otrzymania dalszych zarządzeń Rady Państwa.”,
- 37) art. 67 otrzymuje brzmienie:
„Art. 67. 1. Za wybranych uważa się kandydatów, którzy otrzymali w okręgu wyborczym najwięcej ważnych głosów, jeżeli w głosowaniu wzięła udział co najmniej połowa uprawnionych do głosowania w okręgu.
2. Liczba wybranych nie może przewyższać liczby radnych przypadającej na dany okręg wyborczy. W przypadku gdy dwu lub więcej kandydatów otrzymało równą liczbę głosów, a uznanie wszystkich tych kandydatów za wybranych spowodowałoby przekroczenie liczby radnych przypadającej na dany okręg, o wyborze decyduje kolejność zamieszczenia kandydata na karcie do głosowania.”,
- 38) art. 68 otrzymuje brzmienie:
„Art. 68. 1. Na podstawie protokołów z wyborów w okręgach (art. 66) — terytorialna komisja wyborcza sporządza obwieszczenie o wynikach wyborów do rady narodowej. Wzory obwieszczeń ustali Rada Państwa.
2. Wojewódzka (miejska w mieście wyłączonym z województwa) komisja wyborcza powinna otrzymać obwieszczenia od pozostałych terytorialnych komisji wyborczych niezwłocznie po ich sporządzeniu, po czym:
- 1) sporządza według wzoru ustalonego przez Radę Państwa zbiorczą informację o wynikach wyborów na terenie województwa (miasta), przysyłając ją niezwłocznie do Centralnej Komisji Wyborczej,
  - 2) przesyła wyniki wyborów do prezydium wojewódzkiej (miejskiej w mieście wyłączonym z województwa) rady narodowej w celu ogłoszenia wyników w dzienniku urzędowym wojewódzkiej (miejskiej) rady narodowej.
3. Centralna Komisja Wyborcza ogłasza zbiorcze wyniki wyborów do rad narodowych.”,
- 39) w art. 70 po wyrazach: „dzielnicowej rady narodowej” dodaje się wyrazy: „albo naczelnika gminy”, a ostatnie zdanie otrzymuje brzmienie: „Prezydium rad narodowych oraz naczelnicy gmin przechowują te materiały do czasu otrzymania dalszych zarządzeń Rady Państwa.”,
- 40) po art. 70 dodaje się nowy art. 70a w brzmieniu:
„Art. 70a. 1. Jeżeli w głosowaniu wzięło udział mniej niż połowa uprawnionych do głosowania w okręgu, prezydium wojewódzkiej (miejskiej w mieście wyłączonym z województwa) rady narodowej na wniosek wojewódzkiej (miejskiej w mieście wyłączonym z województwa) komisji wyborczej ogłasza w ciągu dwóch tygodni od daty pierwszych wyborów zarządzenie o przeprowadzeniu ponownych wyborów w okręgu.
2. Ponowne wybory odbywają się w trybie przewidzianym niniejszą ustawą na podstawie spisów wyborców sporządzonych dla pierwszych wyborów. Kalendarz wyborczy może przewidywać krótsze terminy.
3. Dla ponownych wyborów właściwy komitet Frontu Jedności Narodu może zgłosić nową listę kandydatów.
4. Ponowne wybory przeprowadza się jeden raz. Za wybranych uważa się kandydatów, którzy otrzymali najwięcej ważnych głosów.”,
- 41) w art. 73 dodaje się ust. 3 w brzmieniu:
„3. O wygaśnięciu mandatu rada narodowa powiadamia komitet Frontu Jedności Narodu w celu poinformowania o tym wyborców.”,
- 42) art. 74—79 otrzymują brzmienie:
„Art. 74. 1. Rada narodowa pozbawia radnego mandatu, jeżeli:
- 1) odmówił złożenia ślubowania radnego albo
  - 2) został prawomocnym wyrokiem sądu skazany za przestępstwo popełnione w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub z innych niskich pobudek, albo
  - 3) sprzeniewierzył się złożonemu ślubowaniu radnego.
2. Przed podjęciem uchwały na podstawie ust. 1 pkt 3 rada narodowa powinna umożliwić radnemu złożenie wyjaśnień oraz zasięgnąć opinii komitetu Frontu Jedności Narodu, który zgłosił jego kandydaturę.
3. Od uchwały o pozbawieniu mandatu na podstawie ust. 1 pkt 3 może radny w ciągu dwóch tygodni od daty doręczenia mu uchwały odwołać się do rady narodowej wyższego stopnia, a jeżeli uchwałę podjęła wojewódzka (miejska w mieście wyłączonym z województwa) rada narodowa — do Rady Państwa. Uchwały podjęte w wyniku rozpatrzenia odwołania są ostateczne.

Art. 75. Wyborcy mogą odwołać radnego, który postępowaniem swoim jaskrawo narusza godność radnego, uchyla się od prac w radzie albo z innych względów zawiódł zaufanie wyborców.

Art. 76. 1. Z wnioskiem o zwrócenie się do wyborców w sprawie odwołania radnego może wystąpić komitet Frontu Jedności Narodu, który zgłosił jego kandydaturę. Komitet zgłasza taki wniosek z własnej inicjatywy, z inicjatywy wyborców albo organizacji politycznej lub społecznej, której radny jest członkiem.

2. Wniosek powinien być uzasadniony okolicznościami wskazującymi, że radny zawiódł zaufanie wyborców. Przed zgłoszeniem wniosku należy umożliwić radnemu złożenie wyjaśnień.

3. Wniosek zgłasza się do rady narodowej, której radny jest członkiem.

Art. 77. 1. Wniosek o zwrócenie się do wyborców w sprawie odwołania radnego rozpatruje wstępnie komisja mandatowa.

2. Komisję mandatową powołuje każda rada narodowa spośród radnych jako stałą komisję rady.

3. Po wysłuchaniu sprawozdania komisji mandatowej rada narodowa może bądź uznać w drodze uchwały, że brak podstaw do przyjęcia, iż radny utracił zaufanie wyborców, bądź podjąć uchwałę o zwróceniu się do wyborców w sprawie odwołania radnego.

4. Od uchwały rady narodowej nie uwzględniającej wniosku komitetu Frontu Jedności Narodu może komitet odwołać się do rady narodowej bezpośrednio wyższego stopnia, a od uchwały wojewódzkiej (miejskiej w mieście wyłączonym z województwa) rady narodowej — do Rady Państwa.

5. Uchwała o zwróceniu się do wyborców w sprawie odwołania radnego wymaga większości co najmniej $\frac{2}{3}$ głosów i obecności co najmniej połowy ogólnej liczby radnych oraz zatwierdzenia przez radę narodową bezpośrednio wyższego stopnia. Uchwały podjęte przez wojewódzkie (miejskie w miastach wyłączonych z województwa) rady narodowe nie wymagają zatwierdzenia.

Art. 78. 1. W wykonaniu uchwały rady narodowej o zwróceniu się do wyborców w sprawie odwołania radnego komitet Frontu Jedności Narodu, który wystąpił z wnioskiem, zapewnia przeprowadzenie zebrań lub zebrania w okręgu wyborczym, w którym radny został wybrany. W gminach wykorzystuje się w tym celu z reguły zebrania wiejskie.

2. O zebraniach, o których mowa w ust. 1, komitet Frontu Jedności Narodu powiadamia wyborców w drodze obwieszczeń lub w inny sposób przyjęty na danym terenie.

3. Głosowanie na zebraniu jest jawne, chyba że zebrani uchwałą przeprowadzenie tajnego głosowania.

4. Z każdego zebrania sporządza się protokół stwierdzający liczbę wyborców, na zebraniu oraz liczbę głosów oddanych za odwołaniem radnego.

Art. 79. Na podstawie protokołów z przeprowadzonych zebrań rada narodowa stwierdza wygaśnięcie mandatu radnego, jeżeli większość wyborców, którzy uczestniczyli w zebraniach, głosowała za odwołaniem radnego.",

43) art. 80 i 81 skreśla się,

44) art. 82 otrzymuje brzmienie:

„Art. 82. 1. W razie nieuwzględnienia wniosku o zwrócenie się do wyborców w sprawie odwołania radnego, wniosek taki nie może być ponownie rozpatrywany, chyba że zajdą nowe okoliczności, uzasadniające odwołanie radnego przez wyborców.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio w przypadku, gdy wniosek o odwołanie radnego przedstawiony na zebraniach wyborców nie uzyskał większości głosów.”,

45) w art. 83 ust. 1 i ust. 2 wyrazy: „z tej samej listy” zastępuje się wyrazami: „z tego samego okręgu wyborczego”,

46) w art. 86 ust. 1 pkt 5 zastępuje się punktami 5 i 5a w brzmieniu:

„5) jeżeli z jednostki podziału administracyjnego zostaje wyłączony obszar stanowiący okręg wyborczy dla wyboru rady narodowej tej jednostki i włączony do sąsiedniej jednostki, wówczas radni wybrani w tym okręgu stają się radnymi rady narodowej jednostki powiększonej, a ich dotychczasowy mandat wygasa,

5a) jeżeli z jednostki podziału administracyjnego zostaje wyłączony obszar stanowiący część jednego lub kilku okręgów wyborczych dla wyboru rady narodowej tej jednostki i włączony do sąsiedniej jednostki, wówczas radni zamieszkali na tym obszarze stają się radnymi rady narodowej jednostki powiększonej, a ich dotychczasowy mandat wygasa.”,

47) po art. 87 dodaje się nowy art. 88 w następującym brzmieniu:

„Art. 88. 1. Przepisy ustawy dotyczące powiatów odnoszą się również do miast i powiatów, dla których utworzono wspólne rady narodowe.

2. Przepisy ustawy dotyczące powiatowych rad narodowych stosuje się odpowiednio do rad narodowych wspólnych dla miast i powiatów.

3. Przepisy ustawy dotyczące gmin odnoszą się również do miast i gmin, dla których utworzono wspólne rady narodowe.

4. Przepisy ustawy dotyczące gminnych rad narodowych i naczelników gmin stosuje się odpowiednio do rad narodowych wspólnych dla miast i gmin oraz do naczelników miast i gmin.

5. W odniesieniu do miejskich i gminnych rad narodowych, które w trybie określonym w art. 84 ustawy o radach narodowych zostały podporządkowane nadzorowi rady narodowej miasta stanowiącego powiat miejski lub dzielnicowej, przewidziane w niniejszej ustawie funkcje organu bezpośrednio wyższego stopnia spełnia właściwa miejska lub dzielnicowa rada narodowa.”

Art. 2. Prezes Rady Ministrów ogłosi w drodze obwieszczenia jednolity tekst ustawy — Ordynacja wyborcza do rad narodowych, z uwzględnieniem zmian wynikających z niniejszej ustawy oraz przepisów ogłoszonych przed wydaniem jednolitego tekstu, z zachowaniem ciągłej numeracji artykułów, ustępów i punktów.

Art. 3. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Przewodniczący Rady Państwa: *H. Jabłoński*
Sekretarz Rady Państwa: *L. Stasiak*